

นักจัดการ

ขยะ

ชุมชน

มงคล ศรีวิชัย

Kaewpanya
Kaewpanya

ISBN : 8569-6587-5578-1333-8

ISBN : 8569-6587-5578-1133-2 (Online)

DAY AND NIGHT

GROCERY STORE

นักจัดการ

NYSEUMCHN

บทนำ

หนังสือ “นักจัดการขยะชุมชน” เล่มนี้ ได้ถูกเขียนขึ้นจากประสบการณ์การทำงานด้านขยะมูลฝอยของผม โดยเริ่มจากการทำงานร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน จังหวัดเชียงราย แก้ไขปัญหาขยะที่ไม่สามารถหาสถานที่กำจัดอย่างถูกวิธีได้ในพื้นที่ กระบวนการลดตั้งแต่ต้นทางจึงได้เริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, มูลนิธิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และอีกหลายๆหน่วยงาน ที่ให้โอกาสผมได้ร่วมงาน อีกทั้งนักศึกษาในหลักสูตรวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ที่เป็นทีมงานวิจัย ทดลองหาเทคโนโลยีง่ายๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชน

นักจัดการขยะชุมชน เป็นคู่มือง่ายๆ ที่ทุกท่านเมื่ออ่านจบท่านจะสามารถมองเห็นกระบวนการจัดการขยะ ตั้งแต่ต้นทาง จนถึงปลายทาง แดงมกลยุทธ์ที่จะชักชวนให้ทุกคนเข้ามาร่วมจัดการขยะ “มาเรียนจะไม่ตายเปล่า” ขยะในทะเลจะไม่เกิดขึ้น หากเราไม่ทำให้เกิดขยะตั้งแต่ต้นทาง...

ซึ่งผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นหนังสือเล่มเล็กที่คอยสร้างแรงบันดาลใจ ให้ทุกคนลุกขึ้นมาเป็นนักจัดการมืออาชีพ ทำให้มีอยู่ในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ครัวเรือน กลุ่ม ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงกลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม มาเปลี่ยนโลก เปลี่ยนประเทศ เปลี่ยนสังคมให้น่าอยู่กันนะครับ

สารบัญ

06 *วัย: @home*

พื้นฐานความรู้ด้านการจัดการขยะ

12 *โลกกลมกับปัญหา*

จากปัญหาชุมชนสู่โจทย์วิจัย

17 *พัฒนา Model*

พัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

22 เก็บกวาดบ้านเรือน
จัดการขยะในครัวเรือน

25 เคลื่อนสู่เพื่อนบ้าน
จัดการขยะในกลุ่ม

28 จัดจ้านในชุมชน
การจัดการขยะในชุมชน

32 ดันดันสู่ปลายทาง
ขยะปลายทาง ทางเลือกทางรอดสู่พลังงาน

36 หนทางความสำเร็จ
บทสรุป

ขยะ @ home

พื้นฐานความรู้ด้านการจัดการขยะ

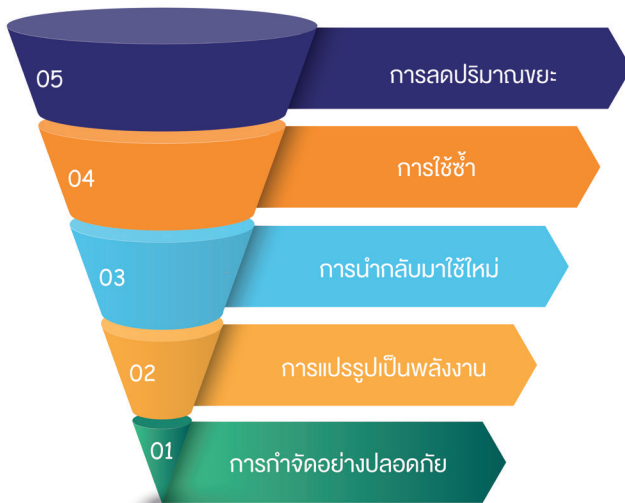

ปัญหาด้านมลพิษนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพิษของขยะมูลฝอยได้ส่งผลกระทบต่อวงรอบการกระจายตามบริเวณต่างๆ ทั้งในตัวเมือง และ ชุมชน จนเกิดผลกระทบในหลายกรณี อีกหนึ่งอย่างที่กล่าวกันมากในขณะนี้นั้นก็คือขยะในทะเล ส่งผลกระทบต่อหลากหลายสิ่ง อาทิ ผลกระทบต่อสัตว์ทะเล จะกินพลาสติกโดยเข้าใจผิดคิดว่าเป็นอาหาร ขยะดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อระบบทางเดินอาหาร รวมทั้งทำให้สัตว์ขาดอาหาร

และอาจถึงตายในที่สุด กระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรเกิดความสูญเสีย เช่น การตายของปะการัง เนื่องจากมีอันจำนวนมากปกคลุมในแนวปะการัง การติดอวนของสัตว์ทะเลจนตายหรือติดเชือก และผลกระทบต่อสุขภาพของคน เช่น การได้รับบาดเจ็บจากขยะบริเวณชายหาดและขยะทะเลพลาสติกขนาดเล็กที่สามารถเข้าไปปนเปื้อนในห่วงโซ่อาหารทั้งมนุษย์และสัตว์ทะเล

การจะจัดการได้ต้องรู้จักขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งการเกิดขยะมีจากหลากหลาย โดยเฉพาะจากบ้านพักอาศัย เป็นขยะที่เกิดจากกิจกรรมการดำรงชีพของคนที่อยู่ในบ้านพักอาศัยหรืออาคารอพาทเมนท์ ได้แก่ เศษอาหารจากการเตรียมอาหารหรือจากการเหลือใช้ เศษกระดาษ เศษพืชผัก ผัก ผลสด ผัก วัสดุพลาสติก ไข่ม้วน ไข่ม้วน ภาชนะหรืออุปกรณ์ที่ชำรุดหรือเสื่อมคุณภาพ เฟอร์นิเจอร์เก่าที่ชำรุด เศษแก้ว ฯ ยังมีแหล่งกำเนิดจากธุรกิจการค้า จากการเกษตร และจากการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่ขยะที่เกิดจะเป็น เศษอาหาร เศษวัสดุบรรจุภัณฑ์ทั้งหลาย เช่น กล่องกระดาษหรือพลาสติก ผัก ผลสดหรือพลาสติก กระป๋องโลหะต่าง ๆ วัสดุแก้วหรือพลาสติก ฯลฯ

ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ซึ่งมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศระยะสั้น (พ.ศ. 2559-2560) และจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี โดยใช้หลักการ 3Rs คือ การใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศให้ลดลงร้อยละ 5 จากอัตราการเกิดขยะมูลฝอย ดังนั้น กระทรวงมหาดไทย จึงสั่งการให้ทุกจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการขยะในพื้นที่ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มีเป้าหมาย คือปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เข้าสู่ระบบการกำจัดที่ปลายทางลดลงร้อยละ 5 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2559 โดยทุกส่วนราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน ภาคเอกชน และสถานประกอบการจัดกิจกรรมลดและคัดแยกขยะมูลฝอย หรือการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 40 ของหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ สามารถเป็นต้นแบบการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน จะต้อง มี “จุดรวบรวมขยะมูลฝอยอันตรายชุมชน” อย่างน้อย 1 จุด และร้อยละ 70 ของกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย และร้อยละ 85 ของมูลฝอยติดเชื้อต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย จึงจำเป็นต้องใช้ระบบการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม จึงถือว่าประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติก็ว่าได้ เพราะเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการเร่งแก้ไข สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร トラไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชการปัจจุบัน หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ในข้อ 1. (ข) ให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และยั่งยืน โดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน 3.(ข) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับนโยบาย/แผนงาน สนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการจัดทำแผนระดับชาติ และแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555 -2559 ในยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศฯ และยุทธศาสตร์ การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นประชาชนทุกระดับ แผนการจัดการมลพิษ พ.ศ.2555 –2559 ตลอดจนพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 การกำหนดอำนาจในการกำจัดมูลฝอยในท้องถิ่น

มาตราสำคัญกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติ เรื่อง การกำจัดขยะมูลฝอย โดยได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานเรื่องขยะมูลฝอย ได้แก่ มาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 ดังนี้

1) มาตรา 18 การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในการดำเนินการราชการส่วนท้องถิ่น อาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยส่วนรวมรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการรับทราบการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้ ซึ่งไม่รวมถึงการใช้บังคับกับ การจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมาย ว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินการรับทราบการเก็บขน หรือกำจัดของเสียอันตราย แจ้งการดำเนินการกิจการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

2) มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ดำเนินการรับทำ การเก็บขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

3) มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บขนและกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) ห้ามการถ่ายเททิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยตามที่ หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชนท้องถิ่นและราชการส่วนท้องถิ่นอนุญาตให้เอกชนดำเนินการโดยทำเป็นธุรกิจ

2.4.2.2 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่กำหนดเรื่องการรักษาความสะอาด และการห้ามทิ้งขยะมูลฝอย การจัดการมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งการทิ้งขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลของชุมชน โดยบังคับใช้ในเขตเทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ (กอบกุล รัชชนะคร, 2550: 171) มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้แก่

1) มาตรา 8 เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร หรือที่ดิน ผู้ใดวางกระดางต้นไม้บนทางเท้า หรือปลูกต้นไม้บริเวณภายนอกอาคารที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง และปล่อยปละละเลยให้ต้นไม้เกี่ยวแห้ง หรือมีสภาพกรุงรัง หรือปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย ในกระดางต้นไม้ หรือที่บริเวณภายนอกของอาคาร หรือปล่อยปละละเลยให้ต้นไม้ หรือธัญพืชที่ตนปลูกไว้ หรือที่ขึ้นเองในที่ดินของตน ให้เกี่ยวแห้ง

หรือมีสภาพกรุงรัง หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทิ้งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในที่ดินของตน เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยผู้กระทำความผิดจะมีระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาทตามมาตรา 54

2) มาตรา 13 เจ้าของรถซึ่งใช้บรรทุกสัตว์ กรวด หิน ดิน เลน ทวายสิ่งปฏิกูลมูลฝอย หรือสิ่งอื่นใด ต้องจัดให้รถนั้นอยู่ในสภาพที่ป้องกัน มิให้มูลสัตว์ หรือสิ่งดังกล่าวตกลง รั่วไหล ปลิวฟุ้ง กระจายลงบนถนนในระหว่างที่ใช้รถนั้น รวมทั้งต้องป้องกันมิให้น้ำมันจากรั่วไหลลงบนถนน

3) มาตรา 18 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้ง วาง หรือกองซากยานยนต์ บนถนน หรือสถานสาธารณะ

4) มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้ง วาง หรือกองวัตถุใดๆ บนถนนเว้นแต่เป็นการกระทำในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศ กำหนดด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจร

5) มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน เลน ทวาย หรือเศษวัตถุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกในทาง

6) มาตรา 26 ห้ามมิให้ทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย หรือเท หรือกองกรวด หิน ดิน เลน ทวาย หรือสิ่งอื่นใด ในบริเวณที่ได้ปลูกหญ้า หรือต้นไม้ ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนอื่น หรือรัฐวิสาหกิจ

7) มาตรา 31 ห้ามมิให้ผู้ใด บ้วน หรือถ่ม น้ำลาย เสมหะ บ้วนหมาก สั่งน้ำกุก เท หรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนถนนหรือบนพื้นรถหรือพื้นเรือโดยสาร ทิ้งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในสถานสาธารณะนอกภาวะหรือที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้

8) มาตรา 32 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูล หรือ มูลฝอยลงบนที่สาธารณะ ปล่อยปละละเลยให้มี สิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยในที่ดินของตนในสภาพที่ ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ

9) มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้ง สิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบน ถนนหรือในทางน้ำ

2.4.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับ การคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม และการควบคุมมลพิษ ซึ่งมาตรา 39 แผนปฏิบัติเพื่อการ การคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับจังหวัด ที่จะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในลำดับแรก จะต้องประมาณการเงินงบประมาณแผ่นดินและเงิน กองทุน สำหรับการก่อสร้างหรือดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมตามมาตรา 38 (2) ด้วยในกรณีที่จังหวัด ใดยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัด น้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม อาจเสนอ แผนการส่งเสริมให้เอกชนลงทุนก่อสร้าง และ ดำเนินการแทน โดยแผนจะต้องมีรายละเอียดและ ประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมด รวมทั้งกระบวนการ และระบบกำจัดของเสียรวม ยังมีกรกล่าวถึง มลพิษอื่นและของเสียอันตรายไว้ในมาตรา 78 การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัด การด้วย ประการใดๆ เพื่อบำบัดและจัดขยะมูลฝอยและ ของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกัน และควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกัน และควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การสำรวจ และขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและสาร ไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบก และในทะเล หรือ

การป้องกัน และควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่ มา จาก การปล่อยทิ้งน้ำมัน และการทิ้งของเสียและ วัตถุอื่น ๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมัน และ เรือประเภทอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วย การนั้น และมาตรา 79 ในกรณีที่ไม่มีกฎหมาย ใดบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำ ของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจออก กฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของของเสีย อันตรายที่เกิดจากการผลิต การใช้สารเคมี หรือ วัตถุอันตรายในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การสาธารณสุขและกิจการอย่าง อื่น

นิยามศัพท์

ของเสีย (Waste) หมายถึง มูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มวลสาร หรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลวหรือก๊าซ (คำศัพท์ ด้านสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ 2556)

มูลฝอยชุมชน (Municipal solid waste)

หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการ สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่างๆ รวมทั้งเศษวัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ไม่รวม ของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ (คำศัพท์ด้าน สิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ 2556)

โลกกลม

กับปัญหา

จากปัญหาชุมชนสู่โจทย์วิจัย

เป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ 2559 - 2564

1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564
2. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอย ตกค้าง ของปี 2558 ภายในปี 2562
3. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวม และส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณของเสียอันตรายชุมชน ที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564
4. มูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอย ติดเชื้อที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563
5. กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบ การจัดการที่ถูกต้อง ร้อยละ 100 ของปริมาณ กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้น ภายในปี 2563
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยก ขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศภายในปี 2564

โดยในปี 2555 กรมควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย ร่วมกับ สาขาวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เชียงราย ทำการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่า องค์ประกอบของขยะมูลฝอยประเภท มูลฝอยเปียกมีปริมาณมากที่สุด คือ มีค่าร้อยละ 49.55 ที่เหลือถือเป็นขยะประเภทอื่น ๆ ได้แก่ พลาสติกมีปริมาณค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 16.78 ขยะประเภทแก้วมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.57 ขยะประเภทไม่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.74 ขยะประเภทกระดาษมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.64 ขยะประเภทเศษผ้ามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.39 ขยะประเภทโลหะมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.25 ขยะประเภทยาง/หนังมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.3 และขยะประเภทอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 1.78

อีกทั้งจากการสำรวจข้อมูลของ ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดเชียงราย พบว่าในปี 2557 เชียงรายมีขยะเกิดขึ้นประมาณ 435,147 ตันต่อปี หรือคิดเป็น 0.99 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งมีการคัดแยกเพียง 22 % ซึ่งมีองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น(อปท.) เพียง 24 แห่งส่งขยะไปกำจัดอย่างปลอดภัย ส่วนอีก 119 อปท. เททิ้งขยะแบบกองหรือเผาโดยไม่นำมาใช้ประโยชน์ในรูปพลังงาน

โดยในแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

องค์ประกอบท้องถิ่น เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในระดับพื้นที่

1. ร่วมกับจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นและจังหวัด
2. ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างภายในพื้นที่ให้หมดไป โดยดำเนินการปิดและ/หรือปรับปรุง พื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้ถูกต้อง
3. ดำเนินการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่ และจัดระบบการเก็บรวบรวมขนส่งขยะมูลฝอยและ ขยะอันตรายชุมชนแบบแยกประเภทเพื่อส่งกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
4. การรวมกลุ่มพื้นที่และจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริม ภาคเอกชนลงทุนการจัดการขยะมูลฝอย และได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่
5. จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการจัดการขยะมูลฝอยหรือการกำจัดขยะมูลฝอย
6. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการคัดแยก เก็บรวบรวม การเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยให้ เหมาะสม เป็นต้น

7. จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับท้องถิ่น
8. ติดตามและบังคับใช้กฎหมายกับเอกชนผู้รับจ้างการจัดการขยะมูลฝอยให้เอกชนดำเนินการ จัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
9. สนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจและร่วมมือในการดำเนินโครงการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยและขยะอันตราย ตั้งแต่ต้นทาง
10. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน พ.ศ. 2548 หรือระเบียบ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

ซึ่งที่ผ่านมา ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน ก็ได้เป็นอีกหนึ่งองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ที่เจอกับปัญหาขยะเพราะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการนำขยะไปที่ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2556 มีประชากร 10,951 คน ปริมาณขยะ 16,329 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ จากจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก อีกทั้งทางองค์การ บริหารส่วนตำบลเมืองพานยังไม่มีพื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทำให้ต้องมีการจ้างภาคเอกชนเข้ามาขนลำเลียง ขยะมูลฝอยไปกำจัด ที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำการขนลำเลียงขยะหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ เดือนละ 4 ครั้ง คิดเป็นเงินครั้งละ 55,000 บาท ทำให้เสียงบประมาณ ในการจัดการเป็นเงิน 2 ล้านบาทบาทในปีที่ผ่านมา และคนในชุมชน ยังขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมที่ดี จึงทำให้มีปัญหามูลฝอยเกิดขึ้น หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องพยายาม หามาตรการเพื่อแก้ไขปัญห ซึ่งการเริ่มต้นของการดำเนินกิจกรรมต่างเกิดขึ้นจากปัญหาไม่มีบ่อขยะในพื้นที่ต้องจ้างเอกชนนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจะต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากนับหลายล้านบาทต่อปี การวิเคราะห์ปัญหาแบบ SWAT Analysis และ PDCA จึงถูกนำมาใช้ โดยขอความร่วมมือผู้นำชุมชนทั้งท้องที่ และท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน รวมถึงหน่วยงานภาคการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เข้ามาวางแผนกิจกรรมต่างๆ โดยมอบเงินสนับสนุนกิจกรรมให้กับทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 15,000 บาท เพื่อสร้างกิจกรรมลดปริมาณขยะ และมีการตรวจประเมินหมู่บ้านเป็นระยะๆ โดยผลการดำเนินการพบว่า จากก่อนมีการจัดการขยะอบต.ต้องสูญเสียงบประมาณมากกว่าเดือนละ สองแสนบาท ในการกำจัดขยะมูลฝอย

พัฒนา Model

พัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังประสบปัญหาอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเก็บขนไม่หมดขยะมูลฝอยตกค้าง วิธีการกำจัดอย่างถูกวิธี ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมานาน และมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

เมืองพานาน่าอยู่ เขตชุมชนธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างจริงจังจนสามารถขึ้นมาเป็นชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะในระดับประเทศได้ ซึ่งการเริ่มต้นของการดำเนินกิจกรรมต่างเกิดขึ้นจากปัญหาไม่มีบ่อขยะในพื้นที่ต้องจ้างเอกชนนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจะต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากนับหลายล้านบาทต่อปี การวิเคราะห์ปัญหาแบบ SWAT Analysis จึงถูกนำมาใช้ โดยขอความร่วมมือผู้นำชุมชนทั้งท้องที่และท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน รวมถึงหน่วยงานภาคการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เข้ามาวางแผนกิจกรรมต่างๆ โดยมอบเงินสนับสนุนกิจกรรมให้กับทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 15,000 บาท เพื่อสร้างกิจกรรมลดปริมาณขยะ และมีการตรวจประเมินหมู่บ้านเป็นระยะๆ โดยผลการดำเนินการพบว่า จากก่อนมีการจัดการขยะ อบต.ต้องสูญเสียงบประมาณมากกว่าเดือนละ สองแสนบาท ในการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งในปัจจุบันเสียงบประมาณเพียงเดือนละประมาณหนึ่งแสนบาท ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งหมู่บ้านที่สามารถทำคะแนนประเมินอยู่ในระดับเพชร (มากกว่า 90 คะแนน) จะได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านพิเศษมากกว่างบประมาณปกติ ซึ่งมีชุมชนเด่นๆ ขอยกตัวอย่างบางหมู่บ้าน

รูป วันแห่งความภาคภูมิใจรับมอบรางวัลชุมชนปลอดขยะ

บ้านป่ากว่าว หมู่ที่ 9 ขยะเปลี่ยนเป็นบุญเพื่อสาธารณะประโยชน์ในชุมชน ผู้นำชุมชนมีการรณรงค์ รับผิดชอบต่อขยะรีไซเคิลเพื่อนำมาซื้อโต๊ะ เก้าอี้ พัดลม รวมถึงของใช้จำเป็นที่จะนำมาใช้เป็นส่วนกลางของ หมู่บ้าน เนื่องจากของต่าง ๆ มีอยู่ในจำนวนจำกัดรวมถึงมีสภาพเก่าและชำรุดในบางส่วน ซึ่งกิจกรรมรับ บริจาคนั้นจะมีประจำทุกเดือน โดยคณะทำงานจิตอาสาของหมู่บ้านพร้อมผู้นำชุมชนจะใช้รถอีแต่นออก รับบริจาคขยะรีไซเคิลในหมู่บ้าน แล้วนำขยะรีไซเคิลมาคัดแยกประเภทขาย แล้วลงบัญชีประจำเดือน ในรอบการดำเนินงานอาจจะ 6 – 12 เดือนจะมีการนำเงินไปซื้อ โต๊ะ เก้าอี้ พัดลม เพื่อนำมาถวายกับ พระสงฆ์ แล้วนำมาใช้ในศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านต่อไป ซึ่งปัญหาในการดำเนินงานของช่วงปีแรก คือชาวบ้านบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ เมื่อกิจกรรมสามารถดำเนินจนเห็นเป็นรูปธรรมปัจจุบันมีการเพิ่ม ขึ้นของสมาชิกอย่างต่อเนื่องจนครบทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้าน

รูป กิจกรรมขยะเปลี่ยนเป็นบุญเพื่อสาธารณะประโยชน์ในชุมชนบ้านป่ากว่าว

บ้านป่าล้าน หมู่ 10 หมู่บ้านนำวิถึชุมชนมาใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการขยะ หมู่บ้านพึ่งพาตนเอง วิถีแห่งเกษตรผสมผสาน พัฒนานวัตกรรม ต้องขอยกให้บ้านป่าล้าน หมู่ที่ 10 ที่สามารถนำวิถึชุมชนเข้า มาบริหารจัดการเพื่อลดปริมาณของขยะมูลฝอยในชุมชน การดึงกลุ่มเยาวชนมาร่วมเป็นอีกหนึ่งตัวแปร หลักในการรวบรวมขยะรีไซเคิลเพื่อจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยนำสิ่งเหลือใช้มาพัฒนาสิ่ง ประดิษฐ์ อาทิ กบคอนโด (การเลี้ยงกบในขวดพลาสติกที่เหลือใช้) การนำเสื่อน้ำมันที่หมดอายุการใช้งานแล้วมาทำหมอนเพื่อลดการใช้สารเคมี การเลี้ยงไก่ในบ้านเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์ การสร้างเตาแก๊ส ชีวมวลเพื่อเป็นแหล่งพลังงานจากวัสดุเหลือใช้ในชุมชน

รูป กิจกรรมวิถึชุมชนขับเคลื่อนการจัดการขยะ บ้านป่าล้าน

บ้านหนองบัวใต้ หมู่ที่ 20 หมู่บ้านน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” รากฐานชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง หมู่บ้านหนองบัวใต้ การพัฒนาชุมชนในองค์รวม การจัดกิจกรรมสายตรวจเยาวชนเพื่อให้คะแนนบ้านเรือนของประชาชน การมอบรางวัลบ้านต้นแบบให้กับครัวเรือนที่มีความโดดเด่นในด้านต่างๆ การจัดกิจกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน การใช้กระติบเข้าแทนการทอดด้วยถุงพลาสติกในงานบุญต่างๆของชุมชน

รูป กิจกรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านหนองบัวใต้

บ้านปากว่าทองกวาว หมู่ที่ 25 ความร่วมมือของชุมชนจนปริมาณขยะลดลงอย่างเป็นรูปธรรม ปริมาณขยะจาก1096 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ เหลือน้อยกว่า100 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ นับเป็นบทพิสูจน์ถึงความสามารถของผู้นำในการนำพามูลบ้านลดปริมาณขยะได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้แบ่งหัวหน้าหมวดในการชั่งปริมาณขยะรายครัวเรือนก่อนนำขึ้นรถเก็บขยะของทาง อบต.เมืองพาน การมีธนาคารขยะในหมู่บ้านปันผลรายปีเป็นเงินรวมถึงเป็นของใช้ในครัวเรือน การสร้างเสียนเพื่อรองรับขยะอินทรีย์ การเลี้ยงไก่ชนเพื่อจัดจำหน่ายและกำจัดขยะอินทรีย์ในครัวเรือน การทำน้ำหมักจากเศษผักผลไม้เพื่อใช้เป็นน้ำยาซักล้างในชุมชน การรับบริจาคถุงพลาสติกเพื่อจัดจำหน่าย

รูป กิจกรรมความร่วมมือของชุมชน บ้านปากว่าทองกวาว

ชุมชนวัดร่องหลอด โครงการสังฆทานต่อบุญ การถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญที่คนไทย เชื่อกันว่าเป็นการทำทานที่ได้บุญมาก แต่สิ่งของที่นำไปถวายนั้นส่วนมากอาจไม่ได้ถูกนำไป ใช้ประโยชน์ ทางวัดร่องหลอด ตำบลเมืองพานจึงเริ่มโครงการสังฆทานต่อบุญ โดยร่วมมือกับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเมืองพาน เพียงเปลี่ยนจากสิ่งของในสังฆทานทั่วไปเป็นของใช้ สำหรับผู้ป่วยติดเตียง รวมถึงการนำขยะรีไซเคิลมาเปลี่ยนเป็นสังของใช้จำเป็นสำหรับผู้ป่วยที่ยากไร้ และ ร่วมสร้างศูนย์เก็บอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ป่วย เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยนอกพื้นที่ตำบลเมืองพานต่อไป

รูป โครงการสังฆทานต่อบุญ วัดร่องหลอด

๓ เก็บกวาด

บ้านเรือน

จัดการขยะในครัวเรือน

หลายคนคงเจอปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะในบ้านใช่ไหม เราคงต้องคิดให้มากกว่าเดิมอีกสักนิดว่าจะจัดการกับขยะในบ้านอย่างไรและสามารถช่วยให้คุณจัดการกับขยะได้อย่างเป็นระเบียบมากขึ้นได้ การวางแผนอย่างรอบคอบจะทำให้คุณสามารถประหยัดเงินและสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลงได้ ซึ่งวันนี้เราจะมาแนะนำ สามกิจกรรมคือ คิดก่อนซื้อ แยกอินทรีย์ และแยกไว้เป็นชนิด

(1) คิดก่อนซื้อ

“ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก” มาตรการเล็กๆ นี้สามารถลดปริมาณขยะที่คุณนำเข้าบ้านได้อย่างมหาศาล ทุกครั้งที่จะออกไปไหนก็พกถุงผ้าติดตัวออกไป แทนการรับถุงพลาสติกจากทางร้าน โดยเก็บไว้ในที่ที่คุณจะไม่ลืมพกติดตัวไปด้วยเมื่อต้องซื้อของครั้งต่อไป

“ซื้อของที่บรรจุหีบห่อน้อย” ปรกติเรามักจะซื้อของที่บรรจุอยู่ในกล่องที่ห่อพลาสติกและมีห่อแยกแต่ละหน่วยข้างในอีกที นี่แหละเรากำลังสร้างขยะมากกว่าที่ต้องการก็ได้ เพียงมองหาวิธีที่จะซื้อของที่มีการบรรจุหีบห่อเพียงเล็กน้อย

“คิดก่อนเติมน้ำเปล่าบรรจุขวด” น้ำเปล่าบรรจุขวดหรือเครื่องดื่มบรรจุขวดอื่นๆ เป็นต้นเหตุขยะหลักในหลายๆ ที่ ในประเทศไทยการเติมน้ำบรรจุขวดนั้นปลอดภัยกว่าการเติมน้ำก๊อก แต่เราก็สามารถทำให้น้ำก๊อกสะอาดขึ้นได้โดยการใช้เครื่องกรองน้ำและกรอกใส่ขวดติดตัวไปด้วย วิธีนี้ทั้งประหยัดกว่าและดีต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

(2) แยกอินทรีย์ ขยะอินทรีย์คือสิ่งที่สามารถย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร เศษใบไม้ เศษหญ้า ซึ่งปริมาณมากกว่าครึ่งหนึ่งของขยะที่เราทิ้งกันทุกวัน เพียงเราสร้างที่หมักปุ๋ย เลือกพื้นที่ที่โดนแดดหรือมีร่มเงาบางส่วนในสวน วิธีสร้างที่หมักปุ๋ยของคุณเช่น

“เสวียน” คอกไม้ไผ่ขั้ดรอบต้นไม้หรือในที่โล่ง เพื่อให้กองเศษวัสดุอินทรีย์เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความโปร่งให้อากาศผ่านเข้าสู่กองเศษวัสดุได้ สามารถรดน้ำหรือเติมน้ำหมักเพื่อเร่งการย่อยสลาย หากต้องการเติมมูลสัตว์เพื่อประโยชน์ในการทำปุ๋ยไม่ควรทำรอบต้นไม้ขนาดเล็กเนื่องจากจะมีความร้อนออกมาจากกองปุ๋ยหมัก

“ดั่งกินน้ำแกง” หรือจะเรียกว่า กรีนโคน (GreenCone) ที่รองรับเศษอาหารทำโดยนำดั่งที่คว่ำและผูกติดกับตะกร้าฝังลงไปใต้ดินให้มิดส่วนที่เป็นตะกร้า ติดตั้งในที่ที่แสงแดดส่องถึงความร้อนภายในดั่งจะช่วยเร่งการย่อยสลายและช่วยลดกลิ่นจากเศษอาหาร สามารถช่วยบำรุงดินบริเวณที่ติดตั้ง และถ้ามีมากกว่า 1 จุดสามารถหมักเศษอาหารนำมาใช้ประโยชน์เป็นสารบำรุงดินได้

(3) แยกเป็นชนิด ขยะรีไซเคิล เป็นสิ่งที่ยังมีประโยชน์สามารถนำไปแปรรูปแล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ กล้องเครื่อง ตีแบบ UHT กระป๋อง ซึ่งมีปริมาณประมาณ หนึ่งในสาม ของขยะทั้งหมด แต่ถึงขยะเขียว เหลือง แดง ที่เราเห็นไม่ตอบโจทย์การแยกขยะ ลองมาแก้ปัญหาต่างๆกับ แยก 4 อย่างนี้สิครับ

“แก้ว” ได้แก่ ขวดแก้วต่างๆ ทั้งที่มีสีใส สีน้ำตาลและสีเขียว

“กระดาษ” ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กล่องกระดาษ ถุงกระดาษ สมุด กระดาษสำนักงาน หนังสือต่างๆ

“โลหะ” ได้แก่ วัสดุหรือเศษเหล็กทุกชนิด กระป๋องอลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง

“พลาสติก” ได้แก่ ขวดน้ำพลาสติกใส ขวดน้ำพลาสติกสีขาวยุ่น ถุงพลาสติกเหนียว ภาชนะพลาสติกต่างๆ (กะละมัง ถังน้ำ ขวดแชมพู) รวมถึงบรรจุภัณฑ์ที่มีสัญลักษณ์รีไซเคิล

แค่นี้แล้วจะทำให้ปริมาณขยะของบ้านเราลดลง ซึ่งบางทีอาจจะต้องมีตัวเสริมเรื่องแผ่นพับราคาขยะของแต่ละประเภท หรือมีคนรับซื้อ(นักจัดการขยะเชิงพาณิชย์)ในพื้นที่ มาช่วยรับซื้อวัสดุรีไซเคิลที่แยกตัวแต่ในครัวเรือนต่อไป

เคลื่อนสู่

เพื่อนบ้าน

จัดการขยะในกลุ่ม

เมื่อเราเริ่มจัดการขยะในครัวเรือนเรียบร้อยแล้ว การส่งต่อขยะจากครัวเรือนไปยังจุดหมายปลายทางก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญ การสร้างกลุ่มเพื่อเข้ามาบริหารจัดการขยะร่วมกันก็จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ มีความเข้มแข็งและยั่งยืน เหมือนคำสุภาษิตไทยที่ว่า “รวมกันเราอยู่” นั่นเอง ซึ่งการจัดการขยะในรูปแบบกลุ่มนี้จะส่งผลดีอย่างมากในการจัดการขยะประเภทรีไซเคิล แต่ขยะอินทรีย์ก็ยังสามารถจัดการได้ด้วยกิจกรรมง่าย ๆ เหล่านี้

ร่วมด้วยช่วยกันลดค่าใช้จ่าย “ขยะแลกของใช้ของกิน” นำไข่หรือเครื่องอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนใช้เป็นประจำมาเป็นแรงจูงใจให้คนคัดแยกขยะ โดยต้องพิจารณาถึงราคาของที่นำมาแลกให้สมน้ำสมเนื้อกับมูลค่าของขยะรีไซเคิล และควรมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

ร่วมด้วยช่วยสร้างบุญ “ผ้าป่าขยะ” ขอรับบริจาคขยะรีไซเคิลเพื่อนำรายได้ที่เกิดขึ้นไปทำบุญร่วมกัน ควรร่วมดำเนินการกับวัดหรือศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณของกลุ่ม “ขยะเพื่อสวัสดิการ” เป็นการนำมูลค่าของขยะรีไซเคิลมาสร้างระบบสวัสดิการของชุมชนที่สมาชิกต้องมีการสมทบทุนเป็นประจำ เช่น เบี้ยประกันยามเจ็บป่วยหรือเบี้ยงานศพ โดยอาจจะกำหนดปริมาณขยะ

รีไซเคิลเป็นส่วนหนึ่งสมทบกับเงินที่ได้ “กองทุนขยะ” ให้การขอรับบริจาคขยะรีไซเคิลเพื่อนำรายได้ที่เกิดขึ้นมาเป็นกองทุนกลางเพื่อใช้พัฒนากลุ่ม นำมาซื้อวัสดุอุปกรณ์กลาง เช่น กล่องยาโต๊ะเก้าอี้อเนกประสงค์ ชุดเครื่องครัวสำหรับจัดกิจกรรม ฯลฯ หรือนำมาสมทบโครงการฝึกอาชีพ โดยต้องมีคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างโปร่งใสตามวัตถุประสงค์

ร่วมด้วยช่วยสร้างเงิน “ธนาคารขยะ” มีการรับฝากขยะรีไซเคิลให้กับสมาชิกและมีการจัดทำบัญชีตัวธนาคารสามารถอยู่ได้จากส่วนต่างที่เกิดจากการคัดแยกขยะเพิ่มมูลค่าหรือส่วนต่างจากร้านรับซื้อของเก่า โรงเรียนสามารถเป็นศูนย์กลางของการทำธนาคารขยะ โดยเชื่อมต่อกิจกรรมของธนาคารขยะเข้ากับบทเรียนในชั้นต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์กับการจัดทำบัญชี ภาษากับการเรียกชื่อขยะ ฯลฯ สร้างเงิน “ธนาคารขยะ” มีการรับฝากขยะรีไซเคิลให้กับสมาชิกและมีการจัดทำบัญชี ตัวธนาคารสามารถอยู่ได้จากส่วนต่างที่เกิดจากการคัดแยกขยะเพิ่มมูลค่าหรือส่วนต่างจากร้านรับซื้อของเก่า โรงเรียนสามารถเป็นศูนย์กลางของการทำธนาคารขยะ โดยเชื่อมต่อกิจกรรมของธนาคารขยะเข้ากับบทเรียนในชั้นต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์กับการจัดทำบัญชี ภาษากับการเรียกชื่อขยะ ฯลฯ

ร่วมด้วยช่วยกันหาทางออก “เครื่องอัดดุงพลาสติก” เป็นอุปกรณ์ที่สนับสนุนการรวมกลุ่มกันคัดแยก ดุงพลาสติก เพื่อลดพื้นที่ในการจัดเก็บ เนื่องจากดุงพลาสติกมีราคาค่อนข้างต่ำ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายดุงพลาสติกมักจะเป็นกองกลางของกลุ่มที่นำมาสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ “กลองนมหลังคาเขียว” กลองนมเป็นอีกหนึ่งปัญหาเรื่องขยะในเกือบทุกพื้นที่ เพียงเลือก 1 ใน 3 “..แกะ ล้าง เก็บ..” หรือ “..พับเล็ก ดึง มุมบน..” หรือ “..พับแบน ดึงมุมบน..” เพื่อความสะดวกต่อการจัดเก็บในการขนย้ายไปรีไซเคิลนั่นเอง นำกลองไปหย่อนตู้บริจาคได้ที่ห้างสรรพสินค้า BIG C โกดังบ้าน สาขาทั่วประเทศ หากใจร้อน รวมกลุ่มแล้วส่งไปที่ ศูนย์รีไซเคิลกลองเครื่องดื่ม โดย บริษัท ไฟเบอร์พัดมน์ จำกัด (เขียนที่หน้ากลองว่า “ร่วมโครงการหลังคาเขียวฯ”) ที่อยู่ 30/11 หมู่ที่ 11 วัดบางเสากร บางนา-ตราด บางเสากร สมุทรปราการ 10570

เศษผักเศษอาหารมีทางออก “เลี้ยงสัตว์” ในกรณีที่มีหมู่บ้านมีชุมชน ร้านอาหาร หรือตลาดสด และมีเศษอาหารเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สามารถรวบรวมส่งไปยังฟาร์มหมูหรือบ่อปลาที่จะนำเศษอาหารไปผสมกับหัวเชื้อเป็นอาหารสัตว์ได้ “ไส้เดือน” คัดเลือกพันธุ์ไส้เดือนที่กินอาหารเก่งและโตไว เช่น ชีต้า แร่ ไทเกอร์ แอฟริกันไนท์คลอเลอร์ หรือไส้เดือนสีน้ำเงิน เลี้ยงในบ่อซีเมนต์ และให้เศษผักเป็นอาหาร นอกจากตัวไส้เดือนแล้ว มูลไส้เดือนเป็นปุ๋ยชั้นดี และสามารถเก็บน้ำจากบ่อไส้เดือนเพื่อนำมาใช้เป็นฮอริโมนและสารไล่แมลงในแปลงการเกษตร

จัดจ้าน

ในชุมชน

การจัดการขยะในชุมชน

การจัดการในระดับที่สาม จากครัวเรือน มาเป็นกลุ่ม เข้ามาถึงชุมชน แล้วนะครับ ก็คงต้องคิดกันต่อว่า เมื่อคนหลายคนหลายบ้านมาร่วมกันการมี ผู้นำ วิทยากร บ้านต้นแบบ แหล่งเรียนรู้ สำหรับคนในชุมชนก็เป็นอีกความท้าทาย รวมถึงมีการตรวจเยี่ยมชมบ้านของทุกครัวเรือนในชุมชน เพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมไปในทางเดียวกันจนกลายเป็นชุมชนปลอดขยะต่อไปในอนาคต

“ผู้นำเข้มแข็ง-วิทยากรชุมชน” ผู้ซึ่งมีบุคลิกภาพเด่นในสังคมหรือในกลุ่มชุมชนในท้องถิ่น เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถทำให้เกิดความร่วมมือได้อีกทั้งยังสามารถเป็นวิทยากรสำหรับชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนทำตามได้ อีกทั้งยังเป็นวิทยากรสำหรับชุมชนอื่นๆ เพื่อสามารถพัฒนาด้านการจัดการขยะต่อไป

“บ้านต้นแบบ-แหล่งเรียนรู้” เมื่อมีการจัดการขยะในครัวเรือนได้ในระดับดีมากแล้ว อาจจะมีไม่มากแต่ก็ควรยกย่องและเชิดชู ให้คนในชุมชน หรือผู้ที่เข้ามาเยี่ยมในชุมชน ได้นำไปเป็นแรงบันดาลใจ ตามคำที่ว่า สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

“สายตรวจขยะ” ให้ อสม.หรือนักเรียนเป็นผู้ตรวจสอบการคัดแยกขยะของ ครัวเรือน โดยทำความเข้าใจสร้างเกณฑ์การประเมิน มาตรฐานการคัดแยกกับผู้ตรวจสอบ มีสัญลักษณ์แสดงผลการประเมิน เช่น ธงสามสีติดหน้าบ้าน โดยสีเขียวแสดงว่าคัดแยกได้ ดี สีเหลืองแสดงว่ายังต้องปรับปรุง สีแดงคือยังไม่ได้คัดแยกต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน และการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอจะกระตุ้นให้เกิดการปรับพฤติกรรม

“ตลาดนัดขยะ” เป็นการกระตุ้นให้เกิดการคัดแยกขยะรีไซเคิลในชุมชน โดยประสานให้ร้านรับซื้อของเก่าเข้ามาจัดกิจกรรมเป็นพิเศษภายในชุมชน มีการรับซื้อในวันและเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องมีการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลหรือบริหารจัดการรายได้ที่เกิดขึ้น

“การจัดกิจกรรมแบบปลอดภัย” การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานรื่นเริงหรืองานศพ มักจะก่อให้เกิดขยะปริมาณมาก ชุมชนสามารถลดปริมาณขยะนี้ได้หากมีการจัดหาภาชนะและอุปกรณ์ที่นำมาใช้ซ้ำได้ และขอความร่วมมือให้เจ้าภาพใช้ชุดอุปกรณ์เหล่านี้ โดยทางชุมชนช่วยในการดำเนินการจัดเตรียมและทำความสะอาด

“น้กจัดการขยะจิตสาธารณะ” เครือข่ายผู้ที่มีความรู้ในการคัดแยกขยะ โดยจะทำหน้าที่เป็นเครือข่าย ในการเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ของตนเอง ในเรื่องการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง

“จุดรวบรวมขยะอันตรายสำหรับชุมชน” จากแผนแม่บทการจัดการขยะ 2564 ของเสียดันตรายชุมชนได้รับการรวบรวม และส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณของเสียดันตรายชุมชน ที่เกิดขึ้น ภายในปี 2564 เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมง่ายๆ เพื่อดึงขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไป

**ขั้น
ต้นต้น**

สู่ปลายทาง

การจัดการขยะในชุมชน

จากนโยบายที่ว่า การจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และประสิทธิภาพ คือโจทย์ที่กว้างมากสำหรับ อปท. ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ลองมาปรับใช้มาตรการ นโยบาย กลเม็ดเคล็ดลับจนถึงงานนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาเลือกใช้ให้เหมาะสม

กลเม็ดแยกขยะรายวัน

“การแยกเก็บขยะตามวัน” การส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกขยะ โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่ครัวเรือนมีข้อจำกัดในการจัดการขยะที่คัดแยกด้วยตนเอง สามารถทำได้โดยการเปลี่ยนระบบการให้บริการเก็บขน โดยทางผู้บริหารต้องเตรียมทางออกสำหรับขยะแต่ละประเภทที่เก็บรวบรวมมา โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมกลุ่มมาตรการผลิตมากจ่ายมาก

“ส่วนลดค่าขยะ” ครัวเรือนได้รับส่วนลดจากการคัดแยกขยะอินทรีย์ และ/หรือขยะรีไซเคิล ทำให้ลดความถี่และปริมาณการเข้ามาให้บริการเก็บขนขยะไปกำจัดลด

“การคิดค่าขยะต่อκιโลกรัม” การคิดค่าธรรมเนียมขยะตามน้ำหนัก จะช่วยกระตุ้นให้ครัวเรือนลดปริมาณขยะที่นำมาทิ้งให้เทศบาล อบต. หรือหมู่บ้านนำไปจัดการ ด้วยการคัดแยกขยะอินทรีย์ไปจัดการเอง หรือนำขยะรีไซเคิลไปขาย ทั้งนี้ ควรมีการให้ความรู้และสนับสนุนการจัดการขยะที่ต้นทางให้กับครัวเรือนควบคู่ไปด้วย

ขยะสู่พลังงาน

“ก่อนเชื้อเพลิง” ขยะสู่พลังงานเป็นคำที่หลายคนมักกล่าวถึงเมื่อคิดถึงขยะปลายทางแต่ใช่ว่าทุกพื้นที่จะสามารถมีโรงไฟฟ้าได้ แต่การผลิตก้อนพลังงานก่อนจะนำไปสู่ก้อน RDF ทุกพื้นที่ควรมีเครื่องบดย่อยและเครื่องอัด แล้วนำก้อนพลังงานสู่ โรงงานผลิต RDF แล้วนำสู่โรงไฟฟ้าและ อุตสาหกรรมที่ต้องการพลังงาน ทดแทนการมีบ่อฝังกลบ หรือเตาเผาขยะในพื้นที่

ความสำเร็จของ อบท.

“รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี” การสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ของตนเองให้เป็นที่น่าพอใจตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งการจัดการขยะก็เป็นหนึ่งส่วนในการประเมินส่วนนี้ โดยพิจารณาประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของประชาชน และโครงการนวัตกรรมท้องถิ่น

หนทาง

ความสำเร็จ

บทสรุป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). เกณฑ์มาตรฐานและแนวทางการจัดการมูลฝอยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กระทรวง ทบวงกรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- มงคลกร ศรีวิชัย และคณะ. (2557). การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. หน้า 245-254 ปี ที่ 2 ฉบับที่ 3.
- มงคลกร ศรีวิชัย. (2558). ดูนพานจัดการขยะ. กรุงเทพฯ: ลีดอินดิไซน์เวิร์ค.
- มงคลกร ศรีวิชัย. (2561). วิศวกรรมขยะมูลฝอย ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- มงคลกร ศรีวิชัย และ กนกทิพย์ อโนราช. (2561). ตามรอยคนเมืองพานจัดการขยะ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- มงคลกร ศรีวิชัย และ กนกทิพย์ อโนราช “ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน” โครงการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลครั้งที่ 11 วันที่ 24 – 26 กรกฎาคม 2562 ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ เชียงใหม่
- สมพงษ์ หิรัญมาศสุวรรณ. (2555). วิศวกรรมมูลฝอย. (เอกสารประกอบการสอน). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต. ปเนต มโนมัยวิบูลย์, พรพรรณนิภา ดอกไม้งาม, พัทยาพร อุโนโรจน์ และมงคลกร ศรีวิชัย (2561). 30 เมนูปลอดขยะ . เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- อัศรพงศ์ อ้นทอง, ปเนต มโนมัยวิบูลย์ และ มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2558). โครงสร้างวิสัยทัศน์ การขับเคลื่อนสุขภาพ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.

ผู้เขียน

ชื่อ-สกุล ผศ.ดร. มงคลกร ศรีวิชัย
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม
 คณะวิศวกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
e-mail srivichai.m@gmail.com
โทรศัพท์มือถือ 0813066166
สาขาวิชาที่นักวิจัยเชี่ยวชาญ
การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ, การจัดการภัยธรรมชาติ,
การจัดการทรัพยากรน้ำ, การจัดการขยะ และ เทคโนโลยีเพื่อชุมชน

กองบรรณาธิการ

นักจัดการประชุม

ISBN : 978-974-625-861-6 (Print)

ISBN : 978-974-625-862-3 (e-book)

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ศีลศิริ สง่าจิตร

ดร.สุรพล ใจวงศ์ษา

ผู้เขียน

ผศ.ดร.มงคลกร ศรีวิชัย

กองบรรณาธิการ

นายภฤตพงศ์	เพชรบุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธนา	เขาสุมเมรุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร	ธารพรศรี
นายนิศ	กำแพงแก้ว
นางสาวเสาวลักษณ์	จันทร์พรหม
นายพิษณุ	พรมพราย
นายจักรรินทร์	ชินสมบัติ
นายเจษฎา	สุภาพรเหมินทร์
นางสาวสุธาสินี	ผู้อยู่สุข
ว่าที่ ร.ต.รัชต์พงษ์	หทัยรัตน์
ว่าที่ ร.ต.เกรียงไกร	ศรีประเสริฐ
นางสาวรัตนภรณ์	สารภี
นางสาวอารีรัตน์	พิมพ์นวน
นางสาวฉัตรฉัตร	มโนพฤษ์
นางสาวหนึ่งฤทัย	แสงใส
นางสาวทิน	อ่อนนวล
นางสาววารภรณ์	ต้นใส
นายวีรวิทย์	ณ วรณมา

จัดทำโดย

สถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
98 หมู่ 6 ตำบลป่าป้อง อำเภอต๋อยสะเท็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220
โทรศัพท์ : 0 5326 6516 #1032 , โทรสาร : 0 5326 6522

พิมพ์ที่

บริษัท สยามพิมพ์นานาชาติ จำกัด 108 ซอยพงษ์สุวรรณ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
50200 โทร. 0-5321-6962

นักจัดการ ขยะชุมชน

KBS
Knowledge BookStore

สถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน : 98 หมู่ 8 ต.ป่าปึง อ.คอยสะเท็ด จ.เชียงใหม่ 50220
โทรศัพท์ : 0 5326 6516 #1032 , โทรสาร : 0 5326 6522

CONFECTIONERY